

MIASTO
STOŁECZNE
WARSZAWA

odkryj siłę
społeczności **cal.**

PRACA ŚRODOWISKOWO-RODZINNA

Warszawa 2021

Projekt „Praski kokon” realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Przykładowe scenariusze - praca środowiskowo-rodzinna

Przykładowy scenariusz warsztatu z zakresu badania zasobów i potrzeb

Czas trwania: 4 – 5 godzin.

Ćwiczenie nr 1

Temat: Przywitanie.

Przebieg ćwiczenia: Trener przedstawia się i wprowadza do tematyki warsztatu. Proponuje również zasady wspólnej pracy, które zapisuje na flipcharcie i poddaje je pod dyskusję.

Zasady to:

- każdy ma prawo do własnego zdania,
- mówimy pojedynczo i w swoim imieniu,
- słuchamy się,
- nie krytykujemy i nie oceniamy,
- każdy stara się być aktywnym.

Jeśli uczestnicy się zgadzają się na zaproponowane zasady, trener informuje, że obowiązują one wszystkich w trakcie trwania warsztatu.

Czas trwania 15 minut

Pomoce Flipchart, markery.

Ćwiczenie nr 2

Temat: Przedstawienie się uczestników i odkrywanie ich potencjału.

Przebieg ćwiczenia: Trener prosi, żeby każdy z uczestników przywitał się dwoma – trzema osobami przez podanie ręki i przedstawienie się.

Trener rozdaje uczestnikom po 3 kolorowe paski (każdy innego koloru) i prosi, żeby napisali na nich (pojedynczo) swoje mocne strony, czyli coś w czym są dobrzy, co potrafią robić.

Po wykonaniu zadania, każdy przedstawia się imieniem i podaje swoje mocne strony, jednocześnie sklejjąc paski i łącząc je w łańcuch. Kolejne osoby przedłużają łańcuch, który po zakończeniu prezentacji można wywiesić jako ozdobę sali.

Trener podsumowuje, że dzięki ćwiczeniu uczestnicy mogli poznać przykładowe mocne strony, które są dowodem, że każdy mieszkaniec je posiada i może wykorzystać również w pracy na rzecz wspólnego dobra.

Czas trwania ok. 30 minut.

Pomoce Kolorowe paski papieru (3 cm szerokości i 25 cm długości) – przynajmniej 3 kolory, markery, długopisy, taśma klejąca, zszywacz i zszywki.

Ćwiczenie 3

Temat: Sąsiedztwo, czym jest i jakie ma znaczenie.

Przebieg ćwiczenia Trener wypisuje na flipcharcie, hasło sąsiedztwo i prosi uczestników, żeby określili czym jest sąsiedztwo i jakie ma znaczenie dla ludzi i zapisuje to obok hasła.

Po wyczerpaniu wypowiedzi uczestników, trener porządkując wypowiedzi uczestników, podsumowuje ćwiczenie.

Czas trwania ok 30 minut.

Pomoce Flipchart, markery.

Ćwiczenie 4

Temat: Moje miejsce w sąsiedztwie i szerszej społeczności.

Przebieg ćwiczenia Trener rozdaje uczestnikom rysunek „drzewo z ludzikami” – załącznik 1 oraz czerwone kredki lub markery oraz wyjaśnia, że „drzewko” ilustruje społeczność lokalną Nowej Pragi, na terenie której toczy się ich życie, a „ludziki” to mieszkańcy” i prosi, żeby każdy odnalazł siebie w tej społeczności oraz pomalował danego „ludzika”.

Następnie trener rozdaje uczestnikom zielone kredki lub markery i informuje, żeby teraz popatrzyli na „drzewko”, jako na swoje najbliższe otoczenie – sąsiedztwo i zaznaczyli siebie w tej przestrzeni, malując „ludzika” na zielono.

Po wykonaniu zadania są dwie możliwości jego analizy, albo każdy uczestnik omawia swoje „drzewko”, albo też „drzewka” są wywieszane i grupa wspólnie analizuje, co oznaczają poszczególne miejsca umieszczenia postaci.

Na zakończenie można ewentualnie wywołać dyskusję na temat tego, co można zrobić, żeby poszczególne postacie zmieniły swoje miejsce, np.: wspinając się wyżej.

Czas trwania ok. 30 minut.

Pomoce „Drzewko” dla każdego uczestnika (załącznik), czerwone i zielone kredki lub markery, taśma malarska lub klejąca.

Ćwiczenie 5

Temat: Nasze sąsiedztwo.

Trener prosi, żeby uczestnicy dobrali się w grupy (w przypadku, gdy uczestnikami jest jedno sąsiedztwo to np.: w grupy wiekowe, a jeśli kilka sąsiedztw, to wg terenu zamieszkania).

Trener wyjaśnia, że pierwszym zadaniem jest narysowanie mapy obszaru sąsiedztwa, takim jakie jest w rzeczywistości, starając się uwypuklić, to co zdaniem mieszkańców stanowi o wartości tego miejsca, co jest potencjałem, z czego są dumni.

Po narysowaniu map, trener rozdaje „ludziki” i informuje, że to są mieszkańcy ze swoimi talentami, umiejętnościami oraz prosi, żeby każda grupa pomyślała o sobie i swoich sąsiadach i wypisała na „ludzikach” imiona osób oraz ich mocną

/ mocne strony, związane z umiejętnościami, zaletami oraz przykleili je na swoich mapach. Trener informuje, że na mapie musi znaleźć przynajmniej 7 – 9 „ludzików”, im więcej tym lepiej.

Po zakończeniu pracy, trener rozdaje grupom po 3 kartki A – 3 i prosi, żeby na:

- jednej z nich wypisali lub narysowali – potrzeby i problemy występujące w sąsiedztwie, z uwzględnieniem spraw związanych z relacjami międzyludzkimi,
- drugiej formy aktywności mieszkańców podejmowane na rzecz wspólnego dobra, czyli to co robili mieszkańcy dotychczas, żeby poprawić sytuację w swoim miejscu zamieszkania,
- trzeciej sieci swoich kontaktów sąsiedzkich – grupa ma wypisać na środku swoje imiona i każdy ma wskazać 5 – 7 osób z sąsiedztwa, które zna, z którymi utrzymuje bliższe relacje, jest tylko „na dzień dobry” lub pozostaje się w konflikcie (w przypadku bliższych relacji należy połączyć siebie z daną osobą grubą kreską, w przypadku przelotnych relacji linią przerywaną, a w przypadku konfliktów zygzakiem).

Po zakończeniu pracy, grupy mają przygotować krótkie prezentacje swoich sąsiedztw, podkreślające w szczególności ich potencjały, to z czego są dumni, co ich wiąże z tym miejscem oraz podejmowane aktywności i relacje międzyludzkie. Można poprosić, żeby uczestnicy przygotowali prezentację w takiej formie, że chcą zachęcić kogoś do zamieszkania w ich sąsiedztwie.

Trener podsumowuje ćwiczenie, podkreślając znaczenie dostrzegania potencjałów, zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz wspólnego dobra oraz relacji sąsiedzkich. Dodatkowo trener może wywołać dyskusję na temat tego, jakie działania można podjąć, żeby rozszerzyć kontakty i poprawić jakość relacji, w przypadku, jeśli są one słabe lub konfliktowe.

Uwaga: wypracowane materiały należy zachować i wykorzystać w trakcie warsztatu dotyczącego wyboru działania.

Czas trwania ok. 120 minut.

Pomoce Flipchart lub duże arkusze szarego papieru, bloki rysunkowe A – 3, markery, kredki, klej, taśma klejąca, „ludziki” (załącznik) powycinane z kolorowego papieru.

Ćwiczenie 6

Temat: Zakończenie.

Przebieg Na zakończenie trener zaprasza uczestników wspólnej do zabawy. Jeśli grupa jest większa należy podzielić ją na mniejsze zespoły.

ćwiczenia

Trener włącza muzykę, rozdaje grupom folie malarskie i informuje, że ich zadaniem będzie praca twórcza z rekwizytem, czyli folią. Uczestnicy mogą nią

poruszać w różny sposób, przechodzić pod nią, wykonywać różne figury w takt muzyki.

Po kilku minutach, trener dziękuje uczestnikom, podsumowuje spotkanie, mocno podkreślając ich aktywność i zaangażowanie oraz zaprasza do dalszych wspólnych działań w sąsiedztwach, w tym na warsztat dotyczący wyboru wspólnego działania.

Trener prosi uczestników o podzielenie się refleksjami dotyczącymi warsztatu, wspólnej pracy lub swojego sąsiedztwa.

Czas trwania ok. 40 minut.

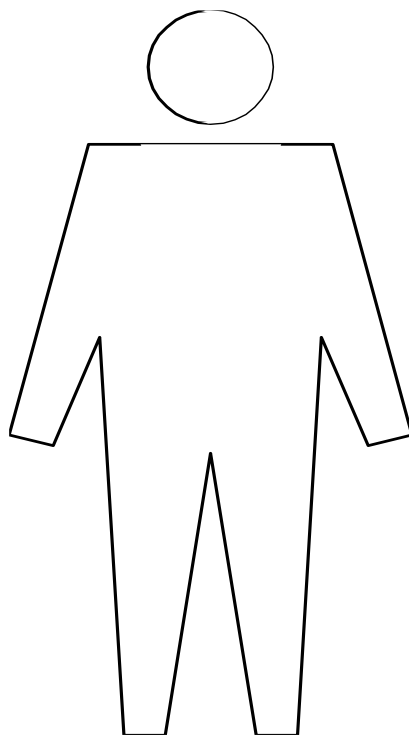
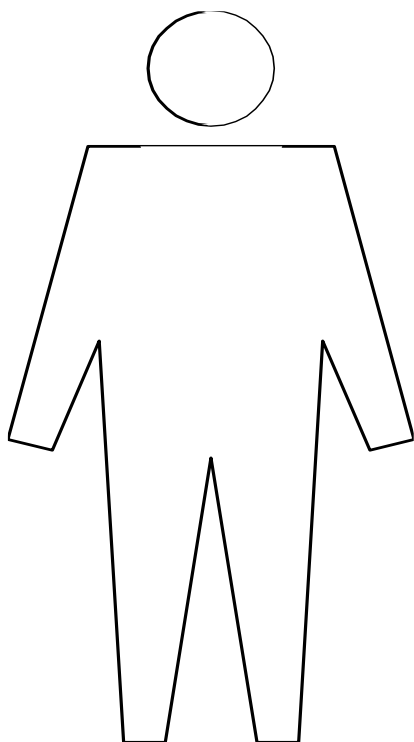
Pomoce Folia malarska, odtwarzacz, nagranie muzyczne.

Załącznik do 4 ćwiczenia. „Drzewko z ludzikami”.

TRAINING UNIT REF. T 2c
1983 © Scripture Union.

Załącznik do 5 ćwiczenia. „Ludziki”.

Przykładowy scenariusz warsztatu dotyczącego wyboru formy działania.

Czas trwania: 3 – 3,5 godziny.

Ćwiczenie nr 1

Temat: Przywitanie.

Przebieg ćwiczenia Animator wita uczestników i odwołując się do badania zasobów i potrzeb (dobrze byłoby je wywiesić) informuje, że zadaniem jakie będą wykonywali w trakcie spotkania, będzie określenie, jakie wspólne działania mogliby podjąć sąsiedzi, żeby zaspokoić jakąś potrzebę, rozwiązać jakiś problem, a w szczególności, żeby zintegrować sąsiadów i rozpocząć proces budowania wspólnoty sąsiedzkiej, która będzie się zarówno wzajemnie wspierać, jak i działać na rzecz wspólnego dobra.

Czas trwania 15 minut.

Pomoce Mapy zasobów i potrzeb.

Ćwiczenie nr 2

Temat: Sąsiedztwo jako wspólnota.

Przebieg ćwiczenia Animator prosi, żeby uczestnicy podzieli się na 2 – 3 podgrupy, w zależności od liczby uczestników, i informuje, że każda z nich jest plemieniem, które ma zrealizować następujące zadania:

- wybrać swoją nazwę,
- wybrać swoje motto – myśl, która oddaje ideę plemienia / wspólnoty,
- przygotować i narysować symbol (logo) swojego plemienia (wspólnoty),
- wybrać jakiś ruch i okrzyk lub taniec,
- wybrać swojego przywódcę i przygotować argumenty, uzasadniające ten wybór.

Grupy prezentują się, a każda prezentacja zostaje nagrodzona oklaskami. Na zakończenie dyskusja na temat tego, czym jest wspólnota, co ją charakteryzuje i jakie są jej cele.

Czas trwania ok. 45 minut.

Pomoce Flipchart, markery, kredki.

Ćwiczenie 3

Temat: Jakie powinno być sąsiedztwo?

Przebieg ćwiczenia Animator wypisuje na flipcharcie hasło moje sąsiedztwo powinno być ..., rozdaje uczestnikom postity i prosi, żeby każdy dokończył na nich wypisane na flipcharcie zdanie, określając co chciałby zmienić w swoim otoczeniu, jakie ono powinno być i przykleił kartkę na flipcharcie.

Animator odczytuje wyniki i grupuje je w kategorie.

Czas trwania ok. 30 minut.

Pomoce Flipchart, większe postity, markery, długopisy.

Ćwiczenie 4

Temat:	Przyjazne sąsiedztwo.
Przebieg ćwiczenia	Animator prosi uczestników, żeby ustawili się w dwa, stojące naprzeciwko siebie rzędy, z przerwą przez którą będzie można spokojnie przejść. Uczestnicy po kolei przechodzą między rzędami (na przemian raz z jednego, raz z drugiego rzędu) i ustawiają się na początku. Osoby stojące w rzędach mile uśmiechają się do przechodzących oraz przyjaźnie ich dotykają, Osoby przechodzące również się uśmiechają, mogą również zatrzymać się i powiedzieć coś miłego osobie, którą np.: lubią, czy cenią.
Czas trwania	ok. 15 minut.
Pomoce	Niepotrzebne.

Ćwiczenie 4

Temat:	Co można wspólnie zrobić w sąsiedztwie?
Przebieg ćwiczenia	<p>Animator podsumowuje dwa poprzednie ćwiczenia, podkreślając te elementy, które mają wpływ na budowanie wspólnot oraz odwołuje się do zasobów sąsiedztwa i podkreśla, że posiadają zasoby, które mogą służyć budowaniu sąsiedzkiej wspólnoty. Następnie prosi uczestników o dobranie się w kilka grup (dobrze byłoby, gdyby powstały np.: grupa dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów).</p> <p>Animator informuje, że zadaniem każdej z nich jest zastanowienie się i narysowanie, co sąsiedzi mogą wspólnie zrobić, wykorzystując swój potencjał oraz zasoby społeczności, jakie działania mogliby zrealizować, żeby wspólnie spędzić czas przy pracy na rzecz wspólnego dobra lub na wspólnej zabawie, dzięki czemu nawiązane lub wzmocnione zostaną więzi i relacje sąsiedzkie.</p> <p>Po prezentacji wyników, porównywanie pomysłów i dyskusja nad nimi oraz możliwościami ich realizacji.</p> <p>Po dyskusji, wybór jednego działania, które zostanie zrealizowane / zorganizowane przez mieszkańców i dla mieszkańców, przy wsparciu ze strony animatora.</p>
Czas trwania	ok. 60 minut.
Pomoce	Flipcharty, lub kartony, kredki, markery, taśma malarska.

Ćwiczenie 5

Temat:	Grupa/grupy zadaniowe.
Przebieg ćwiczenia	<p>Animator prosi uczestników, żeby każdy określił, jaki mógłby być jego wkład w realizację wybranego przedsięwzięcia i wskazania zapisuje na flipcharcie.</p> <p>Na zakończenie ustalony zostaje termin spotkania dla grupy, która będzie zajmowała się zaplanowaniem działań i czuwała, nad jego realizacją.</p>
Czas trwania	ok. 35 minut.
Pomoce	Flipchart, markery.

Przykładowy scenariusz warsztatu poświęconego planowaniu działania.

Czas trwania: 3 – 3, 5 godziny.

Ćwiczenie nr 1	
Temat:	Przywitanie.
Przebieg ćwiczenia	Animator wita uczestników grup zadaniowej, której zadaniem będzie zaplanowanie działania / wydarzenia sąsiedzkiego. Prosi, żeby każda z osób powiedziała / przypomniała swoje imię oraz powiedziała kilka słów o sobie, np.: co lubi, czym się interesuje, co lubi robić.
Czas trwania	15 minut
Pomoce	Niepotrzebne.
Ćwiczenie nr 2	
Temat:	Wprawka w planowaniu.
Przebieg ćwiczenia	Animator wprowadza do tematyki planowania i zaprasza uczestników do ćwiczenia będącego wprawką do planowania. Wypisuje na flipcharcie temat, np.: upieczenie tortu na urodziny i prosi, żeby uczestnicy wymieniali wszystko co należy zrobić, ale w taki sposób, jakby tłumaczyli to przybyszowi z innej planety, który nie ma pojęcia o pieczeniu i temu co jest do tego potrzebne. Animator podsumuje ćwiczenie informując, że w planowaniu należy ująć wszystkie zadania, jakie są niezbędne do wykonania, żeby zrealizować dane przedsięwzięcie.
Czas trwania	ok.25 minut.
Pomoce	Flipchart, markery.
Ćwiczenie 3	
Temat:	Tworzenie planu działania.
Przebieg ćwiczenia	Animator wyjaśnia uczestnikom, że będą wspólnie pracować (w przypadku większej grupy można ją podzielić na dwa podzespoły, a potem porównać wyniki i przyjąć pełniejszą opcję lub połączyć prace w jedną całość) nad przygotowaniem planu realizacji wybranego wydarzenia sąsiedzkiego. Animator rozdaje każdemu uczestnikowi „gwiazdę pytań”, na które mają w grupach poszukiwać odpowiedzi. Wyjaśnia też poszczególne pytania, podkreślając że przy określaniu celów należy pamiętać, że muszą one być jasno określone, mierzalne, realistyczne, realne i określone w czasie oraz, że należy szczegółowo zaplanować – co i kto powinien zrobić, żeby dane przedsięwzięcie mogło zostać zrealizowane.

	<p>Po wykonaniu prac, wspólna ich analiza, pod kątem tego, czy wszystko zostało przewidziane i czy zadania zostały rozdzielone. W razie potrzeby uzupełnianie planów.</p> <p>Na zakończenie dyskusja na temat tego, co może przeszkodzić w realizacji planu i jak temu przeciwdziałać oraz kogo można zaprosić do współpracy przy realizacji wydarzenia (chodzi o instytucje, organizację pozarządowe lub osoby spoza sąsiedztwa i jaka mogłaby być ich rola).</p>
Czas trwania	ok. 120 minut.
Pomoce	Flipchart, markery, „gwiazda pytań”.
Ćwiczenie 4	
Temat:	Zakończenie.
Przebieg ćwiczenia	<p>Ustalenie zasad pracy przy realizacji przedsięwzięcia oraz współpracy z animatorem oraz wypisanie ich na flipcharcie.</p> <p>Ustalenie daty / dat kolejnego / kolejnych spotkań, które będą związane z realizacją działań, rozliczeniu z zadań wykonanych i określaniu kolejnych kroków do wykonania. spotkania</p>
Czas trwania	ok. 20 minut.
Pomoce	Flipchart, markery.

Załącznik do 3 ćwiczenia.

GWIAZDA PYTAŃ

Co? (co chcemy robić)

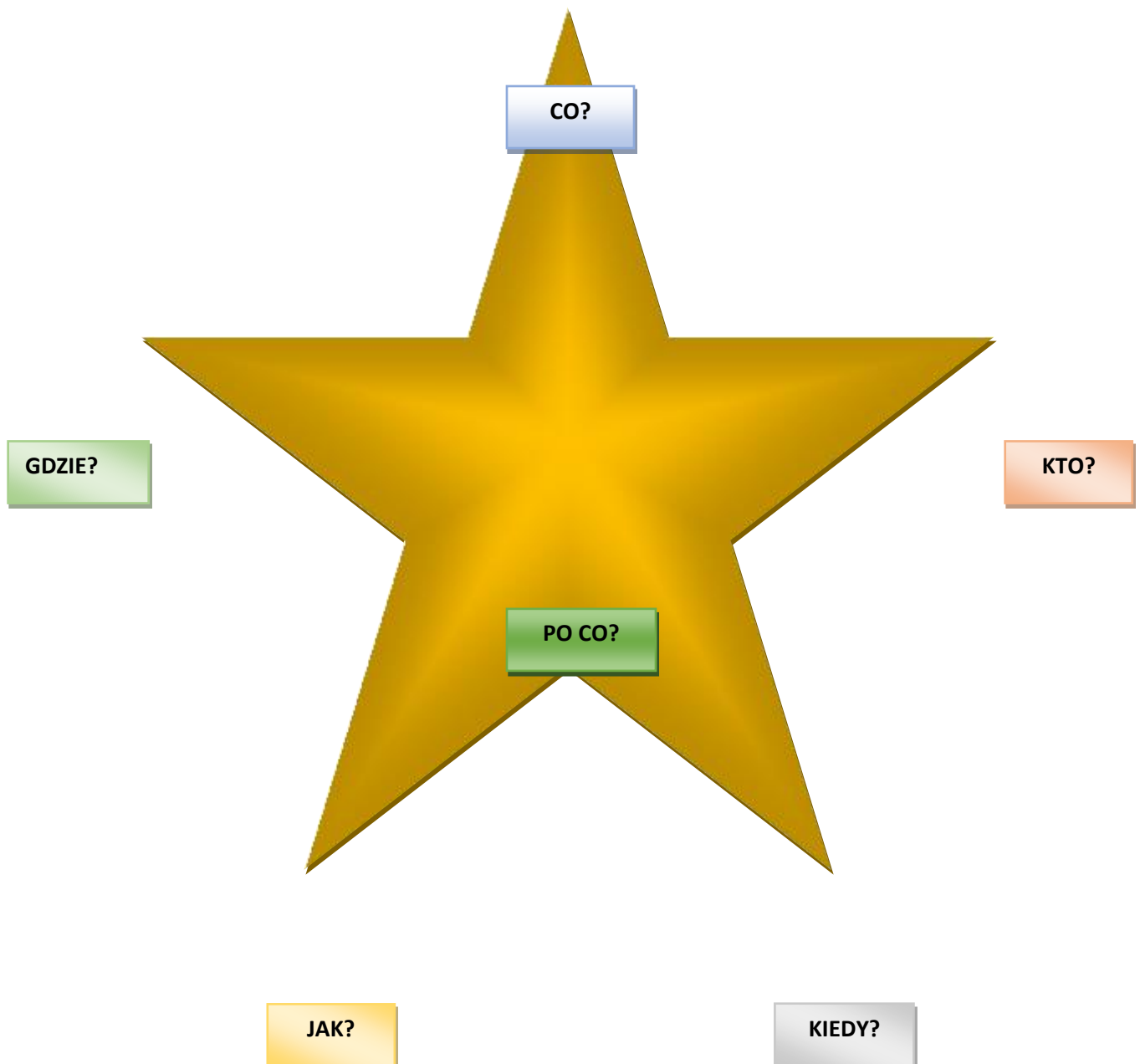
Po co? (jakie są cele naszych działań – przy ich określaniu należy pamiętać, żeby były)

Kto? (kto będzie realizował te działania, jaki będzie podział czynności)

Gdzie? (gdzie i w jakich warunkach będzie realizowane dane przedsięwzięcie)

Kiedy? (czas, harmonogram)

Jak? (w jaki sposób będziemy to realizować)

Przykładowy program wydarzenia sąsiedzkiego

„Praski Festiwal Podwórkowy”

Wydarzenie organizowane w przestrzeni miejskiej przez uczestników projektu, przy wsparciu animatorów, realizowane w godz. 12:00 – 18:00:

Przygotowanie lemoniady i drobnych przekąsek

Kącik zabaw podwórkowych

Porządkowanie terenu i sadzenie roślin przez dzieci

Zabawy cyrkowe

Tworzenie girlandy sąsiedzkiej

Koncert kapeli podwórkowej

Zawieszenie girlandy sąsiedzkiej

Grill

Zakończenie wydarzenia

Mini projekt rozwojowy dla rodziny opisujący pomysł na zainwestowanie środków finansowych w ramach bonu rodzinnego o charakterze edukacyjno-wsparciowym

CZĘŚĆ A – wypełnia rodzina

Rodzina: .....

Członkowie rodziny

Opis działania, które rodzina chce zrealizować przy wykorzystaniu bonu rodzinnego

Dlaczego rodzina chce zrealizować właśnie takie działania i na nie przeznaczyć bon?

Rezultaty (co się zmieni w wyniku realizacji bonu rodzinnego?)

Harmonogram zadań oraz realizatorzy

Lp.	Działanie	Realizator
-----	-----------	------------

Kosztorys wydatków finansowych

Lp.	Rodzaj wydatku (produkt, usługa)	Jedn. miary	Ilość	Cena jednostkowa brutto	Koszt ogółem
-----	----------------------------------	----------------	-------	-------------------------------	-----------------

Uzasadnienie wydatków

.....
Podpis przedstawiciela rodziny

CZĘŚĆ B – wypełnia specjalista ds. pracy środowiskowej

Uwagi do mini projektu rozwojowego, wprowadzone zmiany

Akceptacja mini-projektu

TAK

NIE

pracy środowiskowej

.....
Data i podpis specjalisty ds.

Realizacja bonu, zrealizowane działania

Osiągnięte rezultaty wg członków rodziny

Rozliczenie wydatków

Lp.	Nr dokumentu księgowego	Data wystawienia dokumentu	Rodzaj wydatku (produkt, usługa)	Ilość	Cena jednostkowa brutto	Koszt ogółem
-----	-------------------------	----------------------------	----------------------------------	-------	-------------------------	--------------

Ocena celowości zainwestowania środków w ramach bonu rodzinnego

.....

Podpis specjalisty ds. pracy środowiskowej